BAJKA I POUKA

Carev slavuj

28063

BAJKA I POUKA

Carev slavuj

NARODNA KNJIGA • POLITIKIN ZABAVNIK • ITRO NAPRIJED

Ovo je priča
o gordom caru,
slavuju i
mladom plemiću Čung Suu,
o djevojci Li Čou
i jednoj zlatnoj ptici.

DRAGA DJECO,

Ovom lijepom knjigom i ostalim pričama koje ćete naći u našoj biblioteci BAJKA I POUKA željeli smo da vam darujemo najljepše bajke i priče koje su za vas napisane i koje zbog vas postoje.

Pokušali smo ih ispričati jednostavnim riječima koje su vama bliske i koje ćete u potpunosti razumjeti. Ali, kako naši stari kažu, svaka knjiga osim toga što o nečem lijepom kazuje, valja nas nečemu i poučiti. Zato smo vam ovdje pripremili više od priče, pa vjerujemo da će vam se to svidjeti.

Evo o čemu se radi: kad god nam se učinilo da u priči ima stvari o kojima biste htjeli više saznati, mi smo vam te stvari ili, kako to odrasli kažu, p o j m o v e objasnili i dopunili riječima i crtežima.

Vjerujemo da ćete uz BAJKE I POUKE ne samo zavoljeti lijepe priče iz davnina, nego ćete i naučiti mnogo toga što je u životu potrebno da saznate.

Nekada davno, u dalekoj Kini, živio je u carskim vrtovima rascvjetalih naranči slavuj koji je umilno pjevao. Svi slavuji su poznati kao majstori pjevači, ali ovaj je pjevao ljepše i bolje od ostalih.

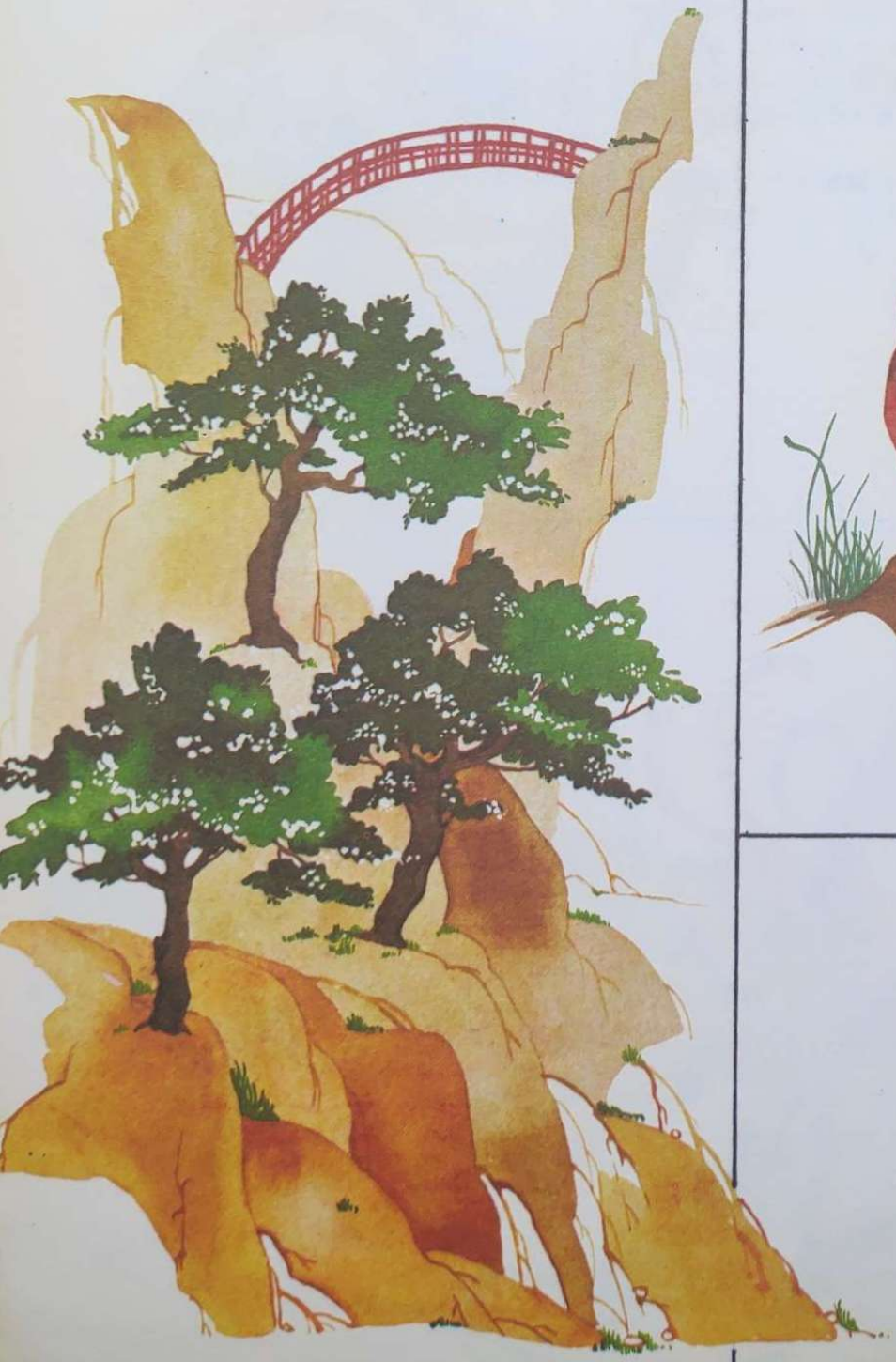

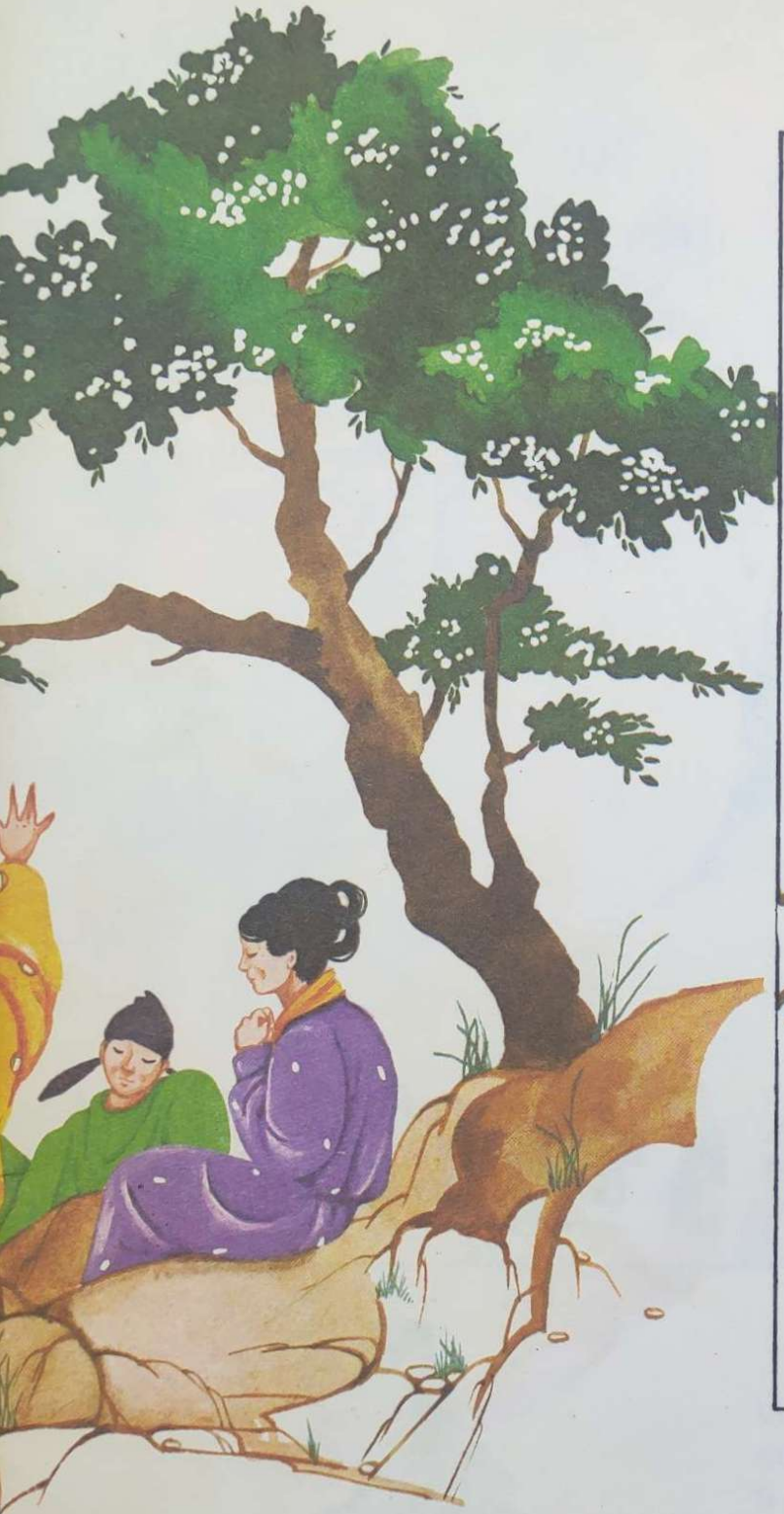

Slavuj je mala i naizgled sasvim obična ptica iz porodice drozdova pjevača. Slavujev rep je crvenkast, grudi su mu bijele a krila smeđa, ali se odlikuje nečim što druge ptice nemaju i ne znaju! O tome ćete saznati u ovoj priči.

I kada bi izvijao svojim srebrnastim glasom, tko god bi ga čuo morao bi zastati i predati se čudesnoj moći te njegove pjesme. Slava i glas o ovome pjevaču raširili su se po cijeloj zemlji. Ljudi su počeli dolaziti ovamo samo da bi ga slušali.

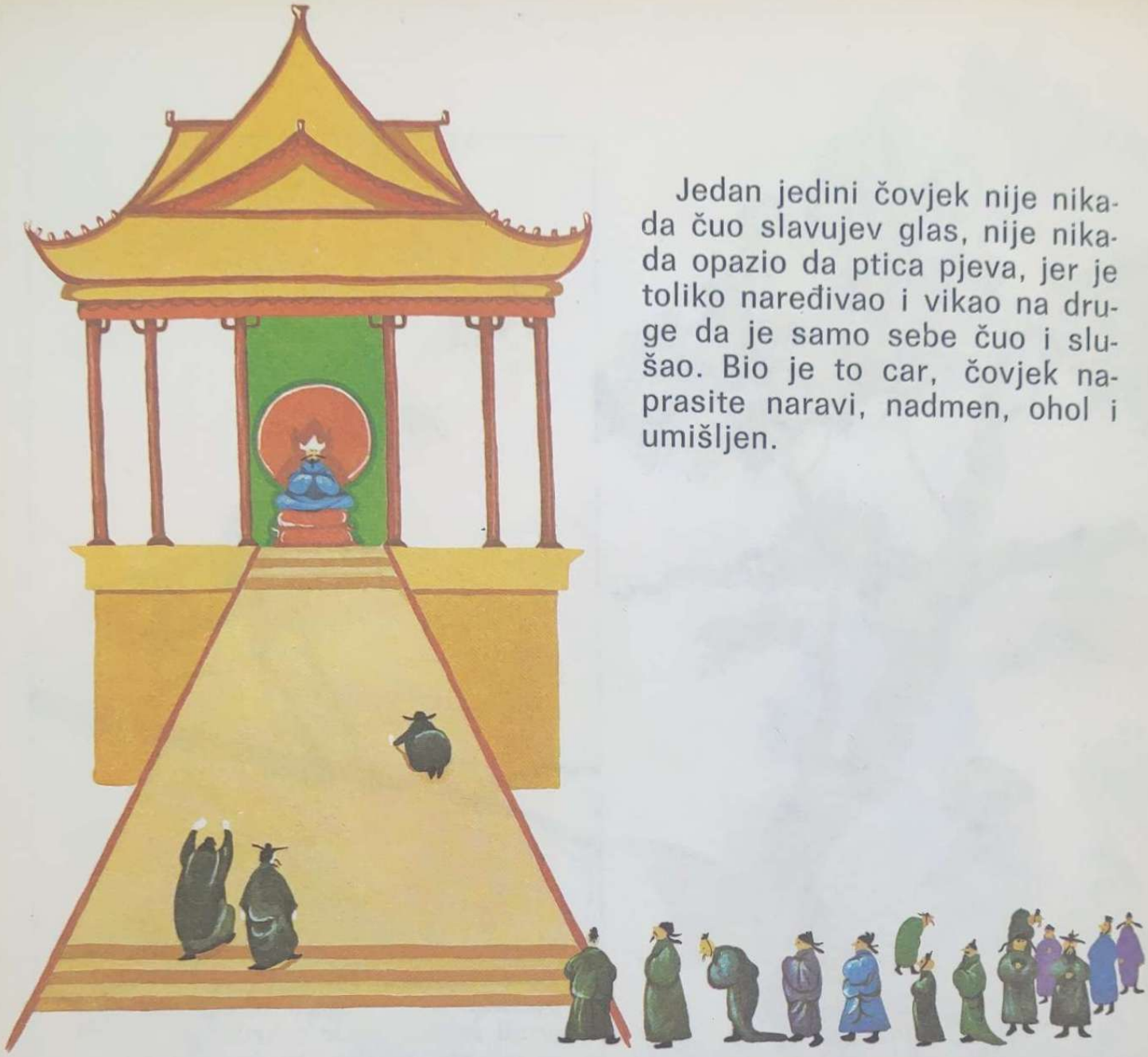

Jedan jedini čovjek nije nikada čuo slavujev glas, nije nikada opazio da ptica pjeva, jer je toliko naređivao i vikao na druge da je samo sebe čuo i slušao. Bio je to car, čovjek naprasite naravi, nadmen, ohol i umišljen.

Nekada su carevi bili vrlo moćni ljudi koji su vladali velikim ili malim zemljama, carevinama. Bilo ih je po čitavom svijetu, i u Rusiji, i u Japanu, a imali su veću moć nego kraljevi. Neke velike carevine, kao Kina ili Japan, nastale su spajanjem više malih carstava. U Kini su carske porodice vladale tisuće godina, a zvale su se dinastije.

Jednoga dana dođe do njegovih ušiju priča o slavujevu glasu. Car, koji je htio sve znati i o svemu suditi, pobjesni i razjari se silno.

»Zar ja da ne znam za tog slavuja! Zašto me niste do sada obavijestili o tome?« — ljutito je vikao.

Njegovi dvorjani drhtali su kao pruće i bojali su se njegove okrutnosti.

Kina je veoma prostrana zemlja u kojoj živi više ljudi nego u bilo kojoj drugoj zemlji na svijetu. U njoj više nema careva. Kinezi su svoju zemlju zvali **Čung Kuo** što znači »zemlja u sredini«. Zašto? Zato što se u stara vremena vjerovalo da je Zemlja veliki otok s Kinom u sredini.

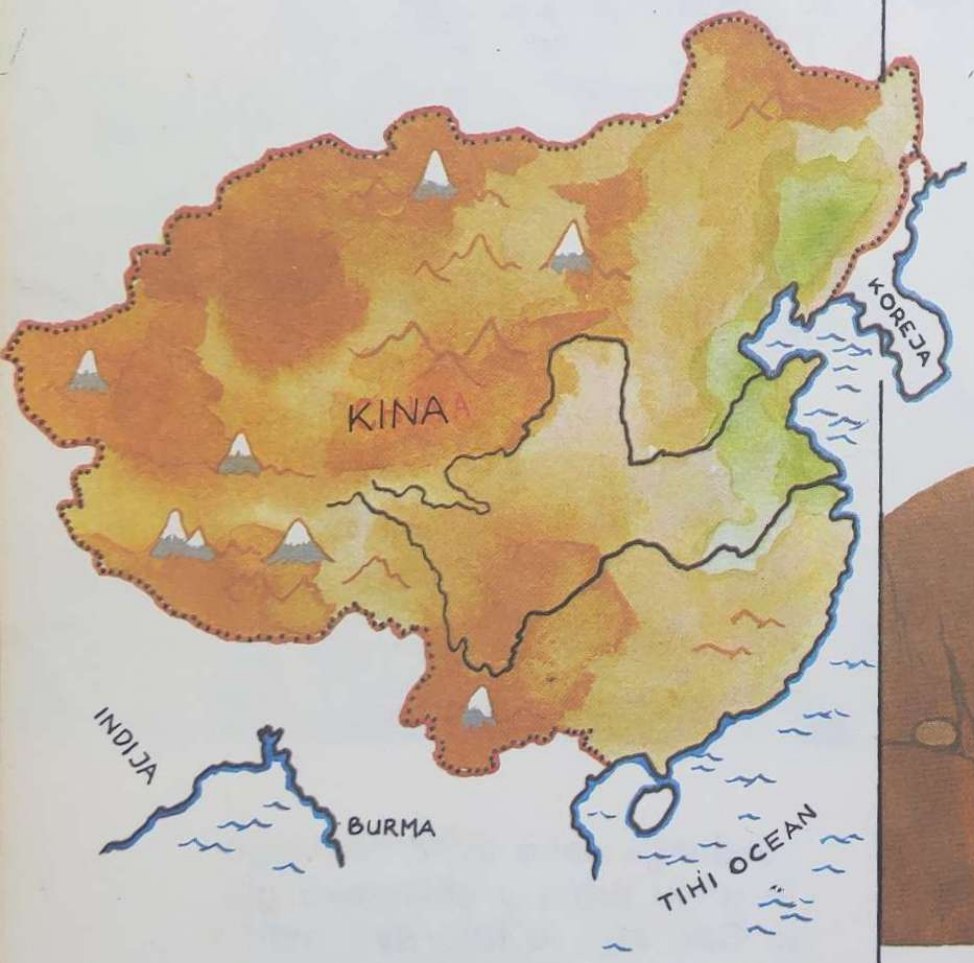

»Hoću da slušam večeras tog slavuja!« — povika. »Naređujem da pretražite makar i cijelo carstvo, ali morate ga donijeti. Ti!« — viknu i upravi prst na mladog Čung Sua. »Ti ćeš ga pronaći!«

»A ako ga ne doneseš do ponoći, naredit ću da se išiba stotinu ljudi!« Carski vrtovi su se širili u nedogled, pa Čung Su uzjaše i krene teška srca. Kada se najzad umorio, opazi jednu pagodu i sjedne da se odmori.

Pagoda je zgrada pomalo neobičnog, stepenastog oblika i na više katova, ali u njoj ljudi ne žive. Pagode su gradili u Kini, Japanu i Indiji kao hramove, da bi ljudi tamo odlazili i molili se Budi (to je bio njihov bog). Pagode su ukrašene porculanom, bjelokosti (slonovačom) i opekom.

U tom času začu mladić kako netko doziva u pomoć, pa pohita prema rijeci. Ugleda djevojku kako se bori s valovima u koje je iz nepažnje trenutak ranije upala. Riječna struja je bila jaka, ali mladić skoči, zapliva snažno do djevojke i izvuče je, još uvijek živu, na obalu.

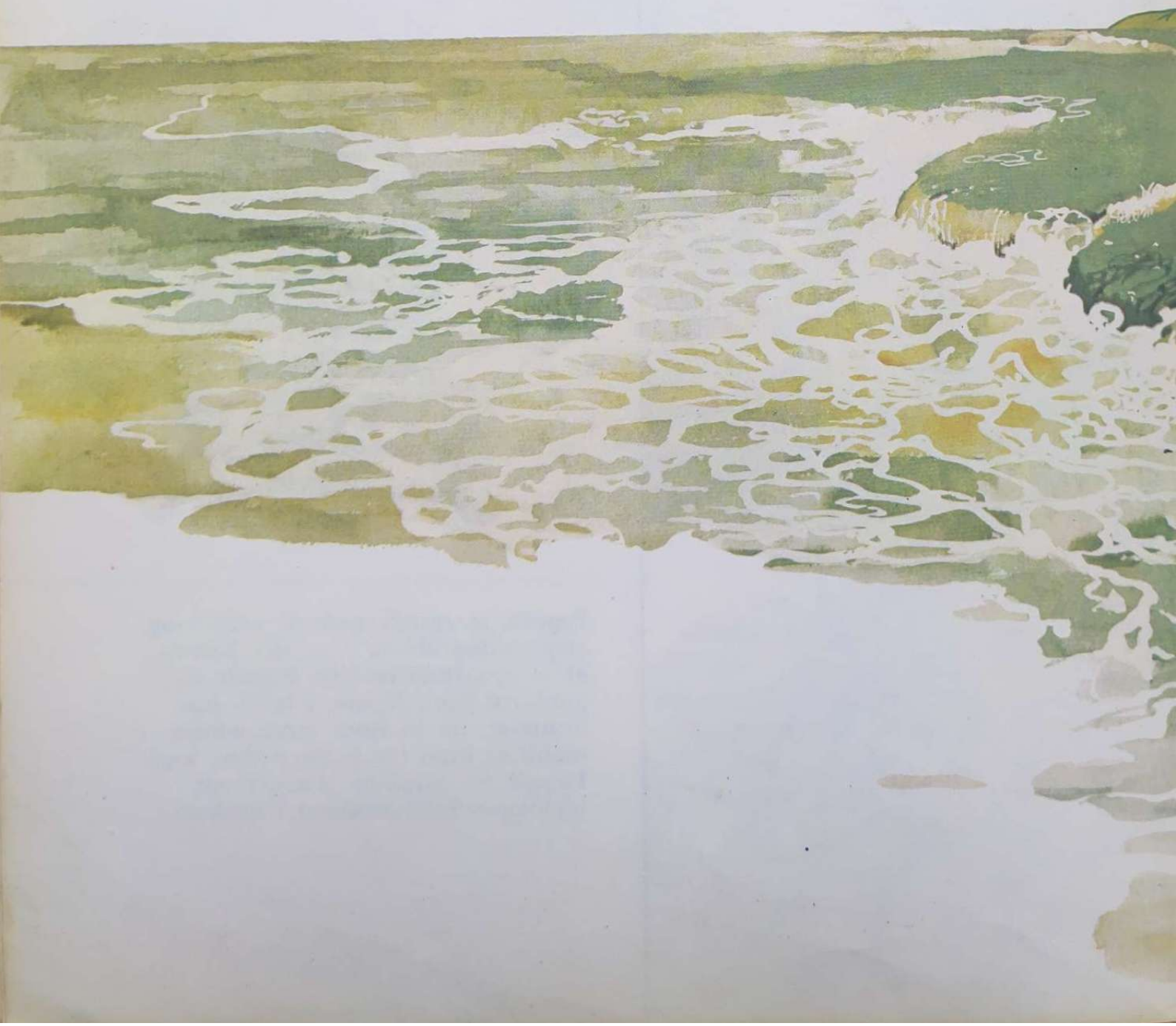

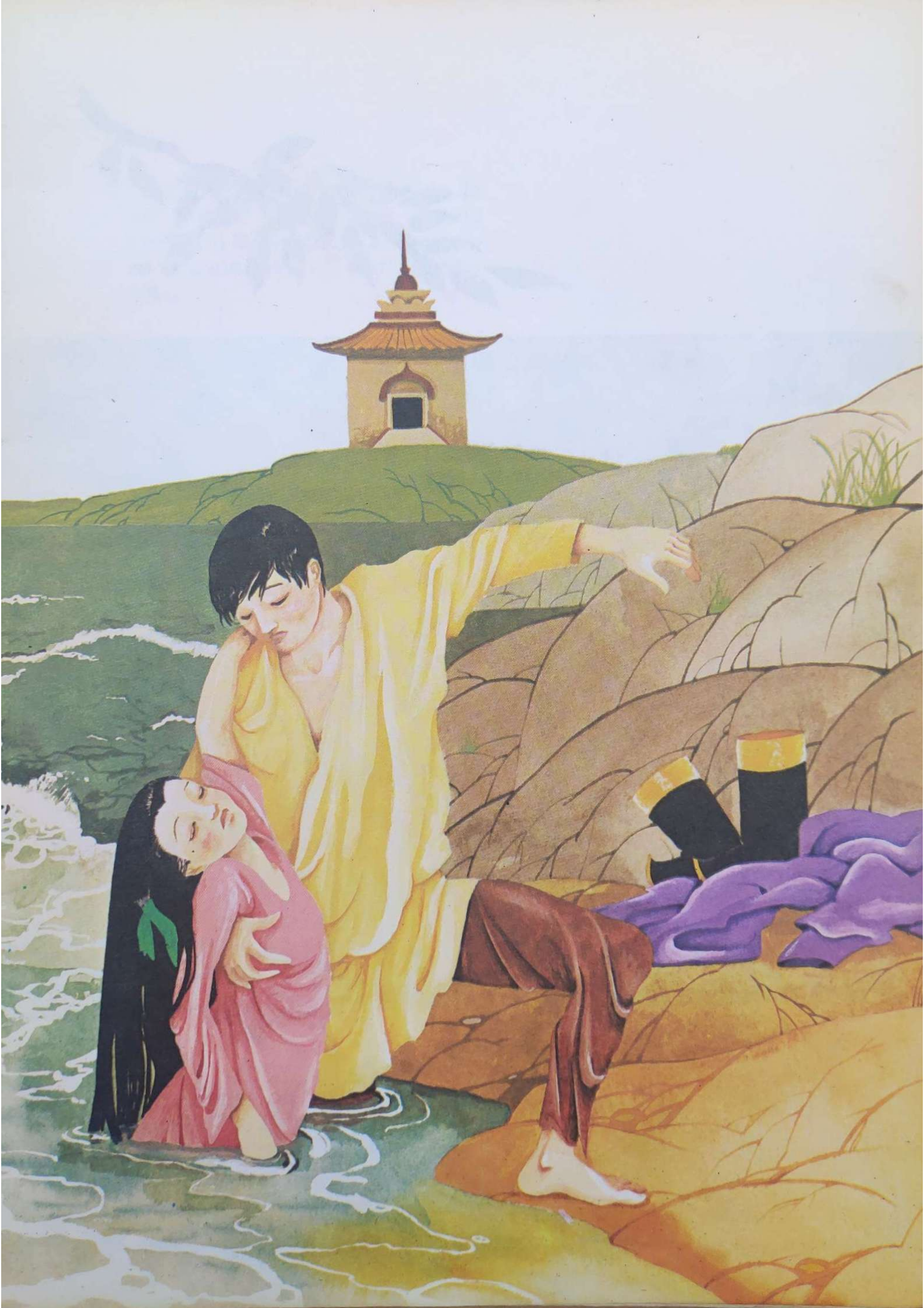

Djevojka, po imenu Li Čou, toplo mu zahvali. »Spasio si mi život«, reče. »Traži od mene što hoćeš, sve ću učiniti . . .«

Mladić joj ispriča kako ga je car poslao da pronađe slavuja i reče joj kakvo će se zlo na dvoru dogoditi ako se vrati praznih ruku.

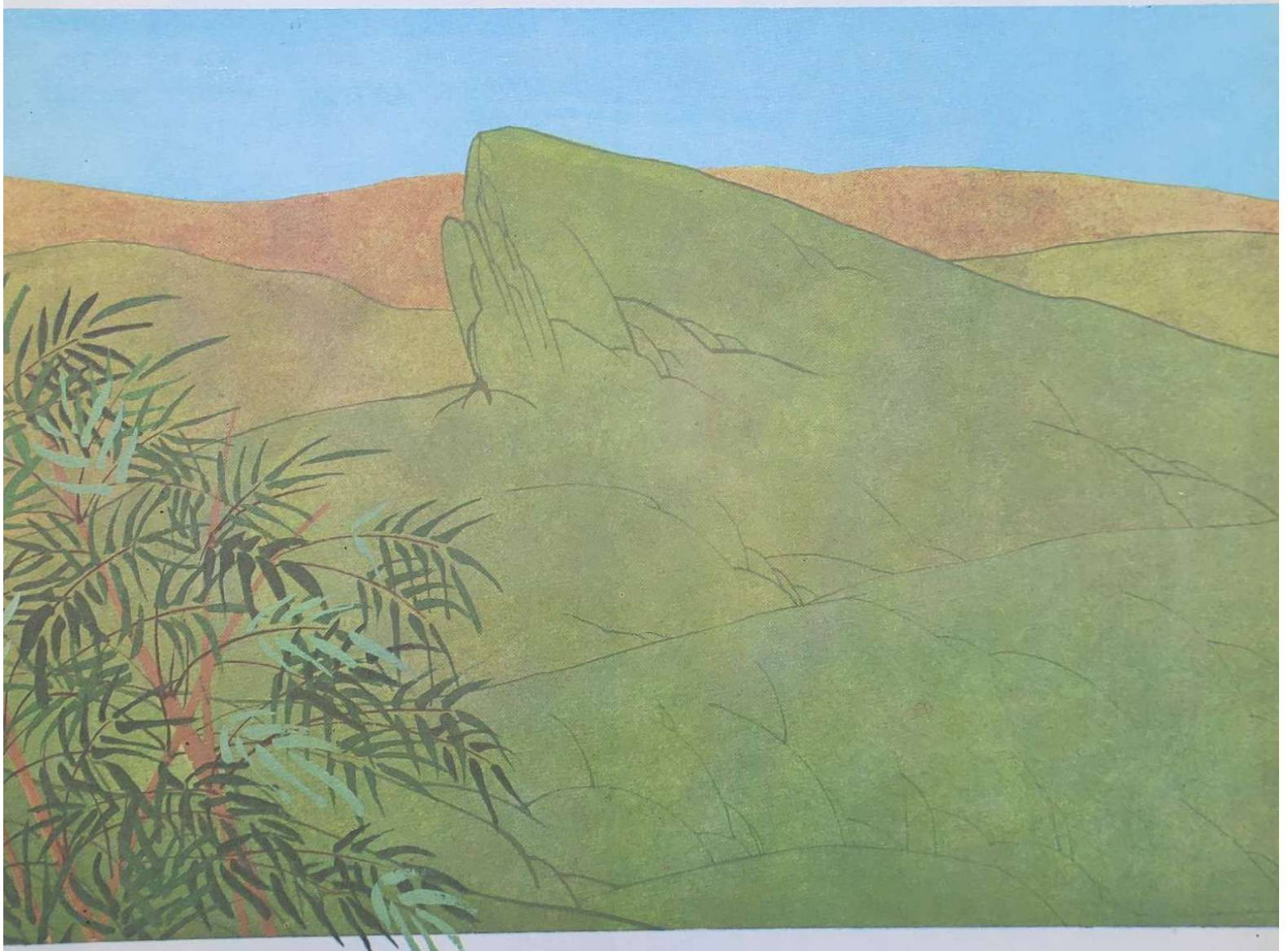

Cvijet naranče je bijele boje i ljepljiv, a prepoznaje se po slatkom mirisu. U krajevima gdje rastu naranče, pčele uzimaju njihov cvjetni prah, pa je taj med s okusom naranče.

Ovo voće se gaji u mnogim zemljama, ali zato mala slatka vrsta naranče, mandarina, potječe iz Kine. Stotinama godina cvijet naranče je bio simbol vjenčanja, a koristio se i za izradu opojnih ulja i mirisa, pa čak i kolonjske vode.

»Taj slavuj je na grani naranče s druge strane brda« — šapne mu djevojka. »Njegovu pjesmu slušam svake noći, ali ću ti ga ipak dati. Samo pazi da mu se kakvo zlo ne dogodi!«

Čung Su obeća da će čuvati slavuja i djevojka mu ga donese. Mladić stavi pticu na rame, uzjaše, zahvali i krene prema dvoru.

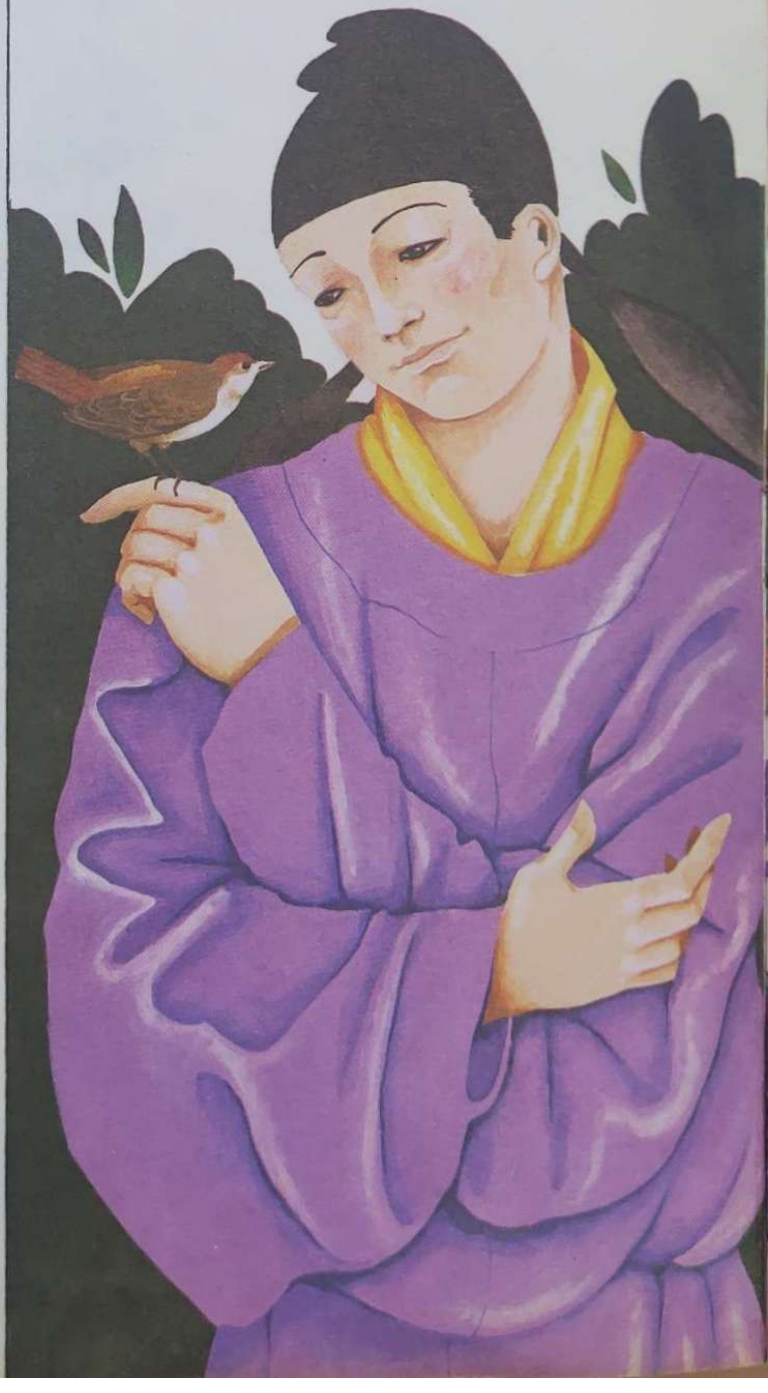

Slavujevo perje bijaše sasvim obično i car pomisli da je prevaren. »Ta bijedna ptica ne može biti onaj slavni pjevač!« — vikne. »A tebe, mladiću, kaznit ćemo odmah zbog prijevare!«

Baš u tom času slavuj izvi glavicu, zatvori oči i stane pjevati neku krasnu melodiju. Njegov srebrnasti glas zatreperi carskim odajama, a svi ukućani zanijemiše slušajući ga.

Carevo gordo i tvrdo srce razgali se pod zvucima te umilne pjesme koja ga tako dirnu, da najzad zaplaka. Onda naredi da pored njegova prijestolja postave bisernu granu na kojoj će slavuj sjediti.

Na zlatnoj ptici bilo je dijamanata, rubina i smaragda. To su tri najskuplje i najvrednije vrste dragoga kamenja. Ono se nalazi u mineralima pod zemljom, pa se kopa, reže i glača dok ne dobije puni sjaj. Zatim se koristi za izradu nakita (prstenja, narukvica, ogrlica, broševa i naušnica).

Dijamant je sjajan i proziran, smaragd je zelen, a rubin crven. Kineski car je bio vrlo bogat pa je na dvoru imao mnogo kovčežića punih dragog kamenja.

Car se više nije razdvajao od slavuja i po čitave bi ga noći slušao. Njegovo srce omekšalo je pred ljepotom ove pjesme pa je bio blag i milosrdan čitavu godinu dana.

A onda, jednoga jutra, stiže poklon od carevog rođaka, japanskog cara. Bijaše to kutija uvijena u zlatom protkanu svilu i vezana zlatnom vrpcom.

Svi dvorjani se odmah okupiše radoznali i željni da vide što to japanski car šalje njihovu caru. U kutiji se nalazila ptica od čistoga zlata s vatrenim rubinima umjesto očiju, s dijamantima, smaragdima i plavetnim safirima optočenim zlatom.

Svi zanijemiše pred njezinim sjajem, a car izvuče ključ i reče: »Pa to je ptica za navijanje!« I navi je.

Zlatna ptica počne pjevati i kimati glavom. Svi su se divili njezinu sjaju i draguljima, iako je neprestano pjevala jednu istu običnu pjesmicu.

Kao što je slavuj po izgledu bio običan, a zlatna ptica blistava, tako je isto paun prekrasna ptica sjajnog perja, a paunicu pored njega nitko i ne primjećuje. Mnogi kažu da je paun najljepša ili čak carska ptica zbog raskošnog repa koji gordo širi poput velike lepeze, pa se tako šepiri i sam sebi divi. A ima i zašto. Njegovo dugo perje preliva se u svim bojama, u zlatu i sjaju. Paun zna da je lijep, pa gordo drži glavu. Paunica, međutim, ima mnogo manji rep, manja je od pauna i perje joj je smeđe, obično. Ipak, kada su zajedno, izgledaju zadovoljni . . .

Car se toliko ponosio ovim dragocjenim predmetom, da stade pozivati druge vladare i prinčeve iz dalekih zemalja u goste ne bi li se divili i klanjali njegovoj zlatnoj ptičici.

Onda naredi da se uz prijestolje stave dvije biserne grane i tu posadi mehaničku pticu. Navijao ju je i slušao danima i noćima, tako da je zaboravio na poslove i dužnosti. Čitave dane je sjedio sa svojim gostima čekajući da hvale i veličaju njega i njegovu pjevačicu.

U tom općem zanosu svi osim Čung Sua zaboraviše na slavuja umilnoga glasa. Ptica osjeti da je napuštena, pa raširi krila i odleti svojoj maloj Li Čou u krošnju narančina drveta.

Jednoga dana car ipak opazi da nema slavuja pa u velikom bijesu sazva svoje savjetnike i reče im: »Protjerujem zauvijek tu prokletu i nezahvalnu pticu izvan Velikog kineskog zida naše carevine. Odsad će mi pjevati samo zlatna ptica!« Naredba o slavujevom progonstvu pronese se širom zemlje, od vrata do vrata.

Narod se ražalosti što zbog careve ćudi gubi tu skromnu pticu umilnoga glasa.

Veliki kineski zid je najduži zid koji je ikada sagrađen: dug je 2450 kilometara, visok 16 metara, širok 6—8 metara. U davna vremena podigao ga je car Ši Huang Ti, da bi zaštitio zemlju od neprijatelja. Zid je od cigle i kamena, a u sredini je ispunjen zemljom. Na vrhu je popločan kao prava cesta.

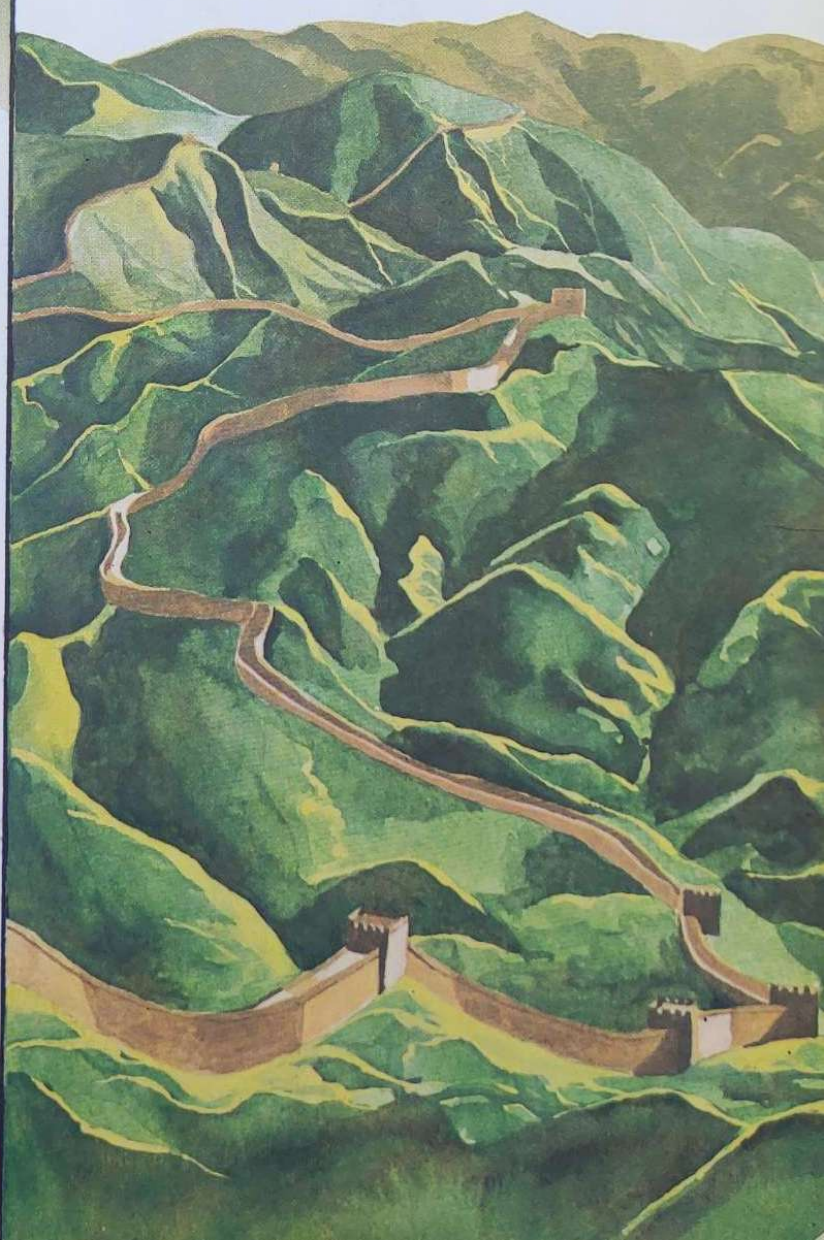

Nekoliko dana kasnije pođe car jednoga jutra kao i obično da navije svoju zlatnu pticu. Ali ova ne dade od sebe glasa, pa čak ni glavom ne kimnu. Car se začudi i upita dvorjane što da učini.

»Pozovi Han Kina«, rekoše mu. »On je najbolji urar u našem carstvu, pa neka je popravi.«

Car posla po Han Kina, carskog urara. Ovaj se odazva i počne razgledati mehaničku pticu. Izvadi joj sve opruge i zavrtnje, pregleda zupčanike i najzad izjavi:

»Svijetli care, ova ptica neće više nikad pjevati. Učinio sam sve da je popravim, ali njezin vijek je dotrajao i tu više nema lijeka, a ti znaš da sam ja najbolji urar u carstvu.«

U staroj Kini, u vrijeme kada je nastala ova priča, bilo je mnogo urara. Kinezi su pravili satove i tako su pronašli vodeni sat koji je pokazivao vrijeme prema dizanju i spuštanju vode. Taj sat je bio visok dvanaest metara, a pored toga što je pokazivao vrijeme, označavao je i kako se kreću zvijezde.

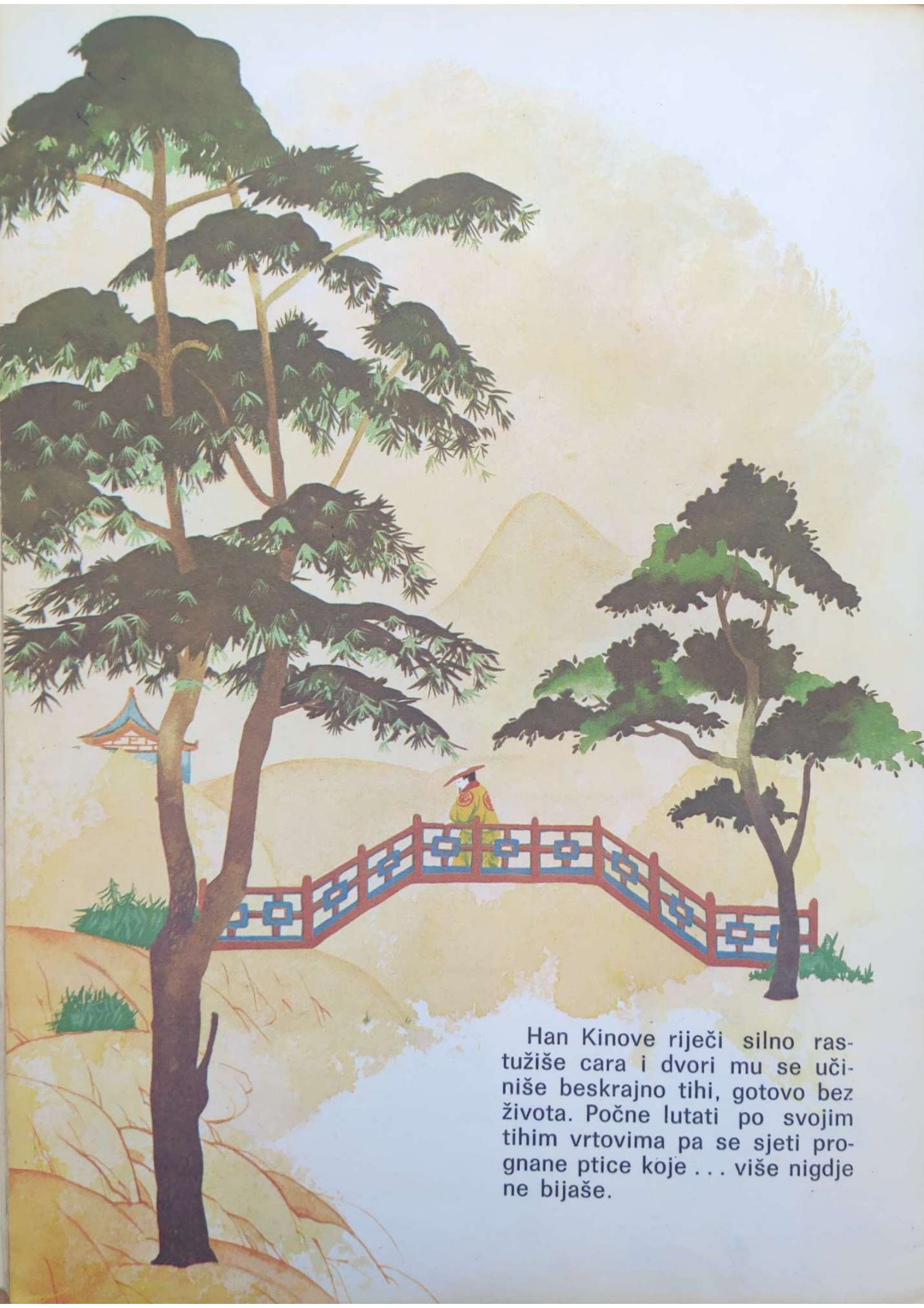

Han Kinove riječi silno rastužiše cara i dvori mu se učiniše beskrajno tihi, gotovo bez života. Počne lutati po svojim tihim vrtovima pa se sjeti prognane ptice koje . . . više nigdje ne bijaše.

Obuzet tugom i kajanjem, car tek tada shvati kako je zbog zlata i sjaja izgubio skromnu ali pravu radost slavujeve pjesme. Toliko je tugovao da se najzad razboli i učini mu se da sama smrt, nalik na neku ružnu staricu, kuca na njegove prozore. »Da nisam odbacio i prezreo svog slavuja zbog te zlatne ptice bez duše i glasa, sada bi još uvijek bio pored mene da mi srce i dušu pjesmom napaja« — uzdahne i sklopi umorne oči. Čekao je posljednji čas.

Ali u tom trenu razliježe se kroz otvorene prozore poznata i milozvučna pjesma. Ona cara u samo srce dirnu, te otvori oči, ustane i priđe prozoru.

Na grani drveta stajao je njegov slavuj pjevajući neku novu pjesmu, još ljepšu i čistiju od onih prijašnjih. Car osjeti da mu se vraća snaga, pa pruži ruke da dočeka slavuja.

Otada se nije rastajao od ove divne ptice koja ga je ljepotom svoje pjesme učila ljubavi, blagosti i dobroti. U carskim dvorima živjeli su sretno i zadovoljno.

A mladi Čung Su, koji je u svom srcu nosio djevojku Li Čou, pođe jednog dana do njezine pagode i . . .

. . . zamoli je da mu postane žena. Djevojka pristane, pa se uz opću radost vjenčaju. Otada su živjeli blizu dvora slušajući svake noći slavujevu pjesmu.

BIBLIOTEKA BAJKA I POUKA. **CAREV SLAVUJ**

Prevela Emilija Kićović. **Priredila** Snežana Pejaković. **Latinično izdanje pripremila** Vida Žvan. **Stručno mišljenje** Jelka Venišnik-Eror i Snežana Pejaković. **Zajedničko izdanje** NO Politika, OOUR Politikin zabavnik, Beograd, IRO Narodna knjiga, Beograd (srpskohrvatski, ćirilica), ITRO Naprijed, Zagreb (hrvatskosrpski, latinica) i IRO Makedonska knjiga, Skopje (makedonski). **Za izdavače** Živorad Stojanović, glavni urednik, Vidak Perić, Antun Žvan i Nikola Todorov, direktori. **Prava za Jugoslaviju** NO Politika, OOUR Politikin zabavnik, Beograd. **Tisak** Novi dani, Beograd, 1979. **Prvo izdanje. Naklada** 10.000 ćirilica, 10.000 latinica i 3.000 makedonski. **Naslov originala** STORY AND LEARN. **The Emperor's Nightingale.** **© 1978** The World Distributors Limited, Manchester.

BIBLIOTEKA
BAJKA I POUKA

Ružno pače
Heidi
Ezopove basne
Carev slavuj
Palčica
Ivica Budalica

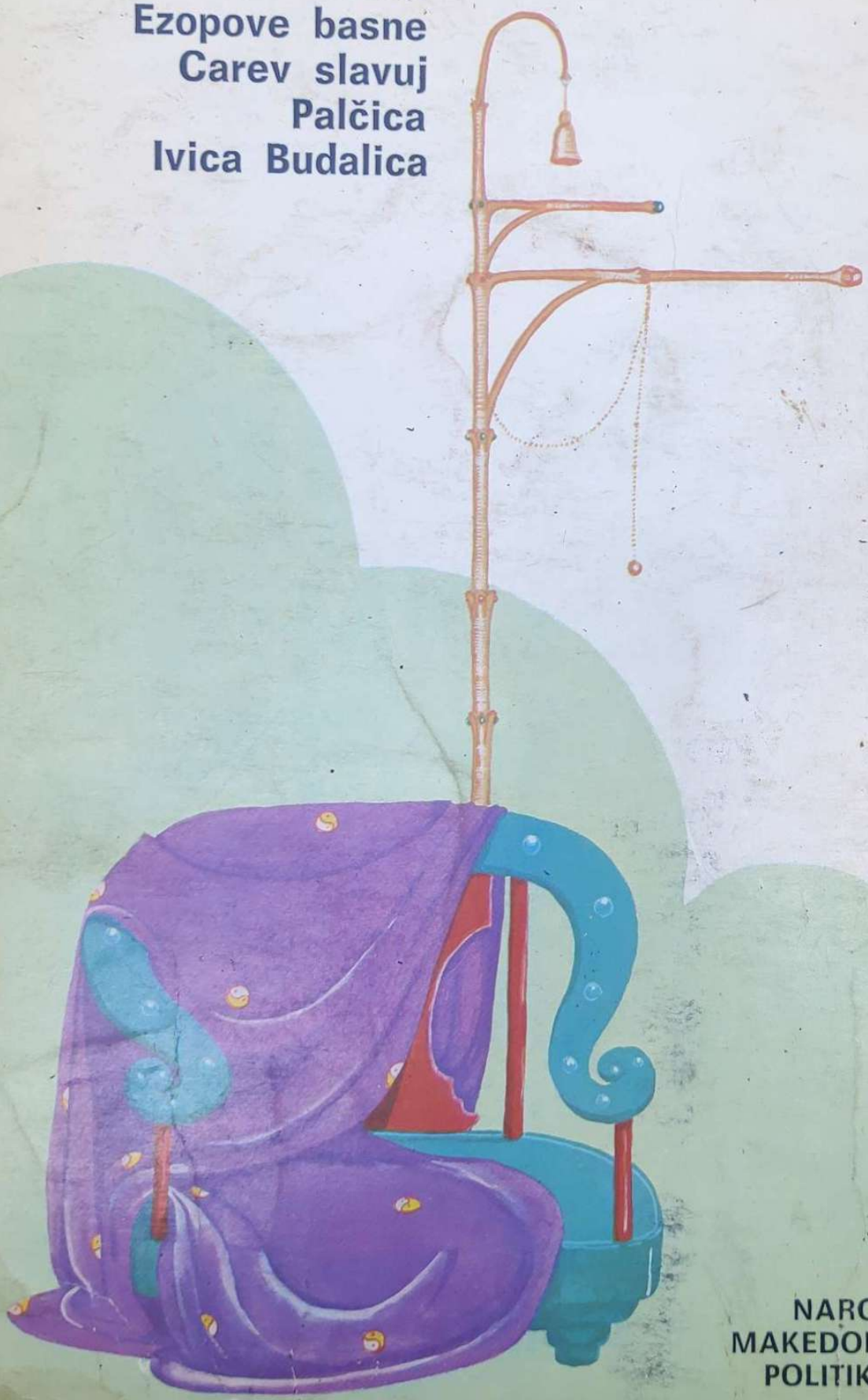

NAPRIJED
NARODNA KNJIGA
MAKEDONSKA KNJIGA
POLITIKIN ZABAVNIK